

List izhaja vsak teden, razen v nedeljo, v obliki št. 105. Cena: 3 mesece L. 1.50, 6 mesecev L. 2.50, 1 leto L. 4.50. Oglaševanje: za 1 mm prostora (mm): za trgovske in obrtne oglase 75 stot., za ostale 100 stot. za 10 dni, za 1 mesec 1.20, za 3 mesece 1.80, za 6 mesecev 2.40, za 1 leto 3.00. Za posredništvo: 30 stot. za besedo, najmanj L. 3.

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesca d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopolni naj se pošilja izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravnisti. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne „Edinost“ Poduredništvo v Gorici: ulica Glušci Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 827. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Perle.

0 občem položaju v Evropi

Pariški dopisnik zagrebškega „Obzora“ je imel razgovor z bivšim ministrskim predsednikom Francescom Nitijem, ki biva že dve leti v Parizu. Na vprašanje dopisnikova glede notranjih političnih dogodkov v Italiji ni hotel Nitij nič odgovoriti. Pač pa je razlagal svoje ideje o občem položaju v Evropi.

Položaj Evropejcev je žalosten. Grdili so Viljema II., očitač mu, da predstavlja srednjeveška načela. Vsa liberalna Evropa se je združila proti njemu. Sedaj pa se ista Evropa vrača k njegovim načelom. Viljem II. je govoril edino proti socializmu in religiji. Poznana je njegova borbeni parola: „Babel, Bebel, Bibel.“ Sedaj pa se napačno tudi načela človeške svobode. Zastrmujejo se načela, proglašena v letu 1789. To so načela ameriške konstitucije iz l. 1787. Nesreča je, da za vojne prihajajo revolucije. Prišle so za vsemi velikimi vojnami. Toda vse to je vendar le prehodno; treba je, da se povrnemo v normalno stanje. Imperijalizem je zanikanje mednarodnega reda. Evropska vojna je bila nad vse medsebojna vojna, vsa Evropa se je zmanjšala z njo. Ozmelj Evrope šteje 10 milijonov kvadratnih kilometrov, Zedinjene države ameriške 9 in pol. Evropa šteje 4 in polkrat več prebivalstva, nego Zedinjene države. V njenem interesu bi bilo, če bi izkoriščala te zemeljske in človeške moči. Vendar so se po vojni uničevala njena bogastva. Kje je razlog za bogastvo Zedinjenih držav? V tem, da Amerikanci na svojem ozemlju izkoriščajo vsa bogastva. Od New-Yorka do San Francisca je potovanje daljše, nego od Moskve do Pariza. Toda na vsem tem potovanju velja ista carina in ista zakonodaja. Seštejte pa, koliko držav imamo v Evropi. Pred vojno jih je bilo 22. Sedaj jih je 32—35. Vsaka država ima svoj nacionalizem in svoj imperijalizem. To pomeni, da vsi trpijo. Ne v tujini, ampak v Evropi sami so viri bodočnosti. Iščejo posojila v Ameriki. Čemu? Da povečujemo oboževanje! Danes je več ljudi pod puško, nego pred vojno. „To je velika žalost človečanstva“ — je vzkliknil Nitij. Če bi se pa Evropa zedinila, bi postala močnejša od Zedinjenih držav.

Ko razmišljam — je nadaljeval — o bodočnosti Evrope, mi je vedno pred očmi primer Švice. To je najbolj komplicirana zgodovinska tvorba. Ima 70 odstotkov Nemcev, 20% Francozov in 10% odstotkov Italijanov. Ima nešteto verskih sekt. Vendar živijo vsi v lepem soglasju. Švica je polna sol, posebno tehničnih. Kanton Zürich troši za šole več nego nekatere države. Švicarji hodijo povsod, da iščejo bogastva. In nahajajo jih. Posest kolonij ni bogzna kako važna. Vse angleške kolonije trgujejo manj z Anglijo nego z Zedinjenimi državami ali Nemčijo. Nemška trgovina z Belgijo je bila pred vojno večja nego z vsemi nje kolonijami. Italija ima kolonije ob Rdečem morju in od leta 1911. Libijo. Od tedaj je odpravila v Ameriko nekoliko milijonov izselencev, v svoje kolonije pa le nekoliko tisocev. Za koloniziranje je treba kapitalov. Kolonizira se s težavami in počasi. Evropa mora sama pri sebi najti moči za svojo obnovo, ne pa jih iskati zunaj.

Države v Evropi potrebujejo zagotovljeno izmeno blaga. Tržišča v Evropi morajo biti svobodna, a predpogoj te svobode je — mir. Tu je Nitij omenjal, da je, ko je bil predsednik vlade, hotel ustvariti carinsko zvezo iz vseh nasledstvenih držav Avstro-Ogrske. Ta je štela 54 milijonov prebivalcev. Dunaj, Praga, Budimpešta, Krakov in luki Trst in Reka so živeli pred vsem od notranje trgovine. Ta središča so izgubila svojo važnost, kar delujejo sedaj za majhne države in ker jih ubijajo carinske pregraje. Razdelili smo Avstrijo, toda ne izkoriščamo njenih bogastev.

„Kaj mislite o priključitvi Avstrije k Nemčiji?“ — Nitij je odgovoril, da je to gospodarsko vprašanje. Avstrija potrebuje tržišča za izvoz. Rešiti se mora vprašanje tržišč. Države naslednice Avstro-Ogrske štejejo 140 milijonov prebivalcev. Torej več, nego Zedinjene države. V taki gospodarski federaciji bi vsaka država pridobila.

„Ali je v srednji Evropi agrarna reforma potrebna in koristna?“ — Nitij odgovarja, da je treba delati za kmetijstvo. To je velika moč v vojni in v miru. Sodi, da je vsaka agrarna reforma koristna, celo tudi razlastitev. Jaz sem jo — je rekel Nitij — v Italiji izvedel, pa se mi je očitelo, da sem socialista. Agrarna reforma se danes povsod narinja kot gospodarska potreba.

Poročevalec „Obzora“ je na to postavil vprašanje: „Ali verujete v Zedinjene države Evrope?“ — Nitij je odgovoril: „Verujem! Vsako unijo smatram za koristno. V državah, kjer živi več narod-

nosti, je treba, da zmaga federalistična ideja, ker ta sloni na ravnopravnosti. Ne verujem v potkuse raznarodovanja narodov. Primer Irske je poučen. Edini način, da se ohrani današnje države, je: notranja federacija in snovanje velikih gospodarskih unij z drugimi državami.“

Zadnje vprašanje, ki ga je postavil novinar, je bilo: „Ali mislite, da je škodljivo, če se Rusija gospodarsko osami?“ — Vedno sem — je odgovoril Nitij — zastopal mnenje, da je treba obnoviti gospodarske zveze z Rusijo. Nič bolj neumnega ni bilo, nego so bili poizkusi za osamljenje Rusije v letih 1919., 1920. in 1921. Boljševiška ideja o vseobčji revoluciji je absurda. Nezmislno je, če se obstoječi nered pripisuje boljševiški akciji. Ta nered je le neka forma lenonosti bogatih družbenih razredov. Vedno je tako, da se hoče s čim opravičevati svojo inferiornost. Angleški list „Morning Post“ je tipičen v tem. Zanj je boljševizem kriv vsega. Nič krutejšega ni, nego je evropska industrijalizacija Kitaja. Več ljudi je bilo ubitih tam, nego v kaki veliki vojni. In njihov odpor proglašajo Evropejci za — boljševizem. To isto so delali angleški in nemški konservativci v času francoske revolucije. Tudi ta je bila vedno vsega kriva. Na tak leni način se more vse razumeti, ali ne rešujejo se postavljeni problemi.

Ustanovitev sindikalnega ministrstva

Seja ministrskega sveta

RIM, 3. Ministrski svet se je sestel danes pod predsedstvom on. Mussolinija. Na predlog pravosodnega ministra je ministrski svet odobril načrt za ustanovitev sindikalnega ministrstva. Za enkrat ne bo imelo to ministrstvo lastne osebe, temveč se bo posluževalo funkcionarjev, katere bodo dala na razpolago druga ministrstva. Pri sindikalnem ministrstvu je ustanovljen sindikalni svet, ki je sestavljen iz zastopnikov raznih ministrstev in zakonito priznanih sindikatov. Ta svet bo dajal smernice za reševanje vprašanj, ki se tičejo raznih sindikatov.

Preiskave in aretacije na dan 1. maja

GENOVA, 3. Za 1. maja so varnostne oblasti odredile stroge ukrepe, da se ne moti javni red s prevratnimi manifestacijami. Pri komunističnih voditeljih so policijski agenti izvršili hišne preiskave. Zaprli so veliko množico revolucionarnih proglasov, ki so bili namenjeni pomorskim delavcem, več rdečih zastav in komunistične brošure. Iz varnostnih razlogov je bilo aretiranih več delavcev. Skupina mladih ljudi je na kolodvoru zažgala okoli 20 tisoč izvodov komunističnega glasila „Il Lavoro“.

Umor fašista v Vazzani

REGGIO CALABRIA, 3. Iz Vazzana poročajo, da je 22-letni Masida Vito ustrelil z revolverjem fašista Domenico Gambina. Vito Masida je preстал že več mesecev ječe ter je pred nekoliko tedni hotel umoriti lastnega očeta.

Izključitev železničarjev iz fašistovske stranke

RIM, 3. Tiskovni urad fašistovske stranke javlja: Glavni tajnik fašistovske stranke on. Turati, je izključil iz fašistovske stranke več članov železničarskega združenja, ker se niso pokorili predpisani disciplini.

Pred otvoritvijo jugoslovenske narodne skupščine

Pašić bo podpiral Uzunovićevo vlado?

BEograd, 3. (Izv.) Radi pravoslavni velikonočni praznikovi ni bilo te dni nikakega važnejšega političnega dogodka in izpremembe. Izmed voditeljev strank je za čas velikonočnih praznikov ostal v Beogradu samo Pašić, ki razvija zelo živahno agitacijo ter je tudi te dni neprestano konferiral s svojimi prijatelji.

Danes dopoldne se je Ljuba Jovanović odpeljal v avtomobilu na dvor, kar je vzbudilo precej zanimanja in komentarjev. Ker je pa Jovanović ostal na dvoru samo četrt ure, se ni moglo ugotoviti, ali je bil v avdijenci pri kralju, ali se samo priglasi v dvornem maršlatu.

Ministrski predsednik Uzunović se je šele popoldne vrnil iz Niša, kjer je preživel praznike. Obenem sta se povrnila v Beograd tudi ministra Pucelj in Nikić.

Za nočjo in jutri zjutraj pričakujejo v Beogradu povratek večjega števila politikov, ker je sestanek narodne skupščine že pred vrati. Za pojutrišnje zasedanje narodne skupščine vlada v beograjskih političnih krogih veliko zanimanje, ker stoji vlada pred velikim problemom: pred vprašanjem formira-

nja njene večine z ozirom na situacijo v radikalskem klubu.

Uzunović je dopoldne posetil Pašića. Po tem sestanku se je v radikalskih krogih razširila vest, da je med Pašićem in Uzunovićem prišlo do nekakega aranžmana; Pašićevci bodo baže glasovali za zaupnico Uzunovićevi vladi, vendar pa pod pogojem, da se jim pusti proste roke, da obračunajo s pristaši Ljube Jovanovića.

Stjepan Radić v Celju

Ustanovitev Slovenske kmetijske stranke

CELJE, 3. (Izv.) Včeraj dopoldne se je v celjskem narodnem domu vršil ustanovni občni zbor Radićeve stranke za Slovenijo. Združili sta se Samostojna kmetijska stranka in Slovenska republikanska stranka, ter si nadeli novo ime: Slovenska kmetijska stranka.

Zborovanju, kateremu je prisostvovalo kakih 250 ljudi, je predsedoval predsednik likvidirane Samostojne kmetijske stranke, Pipan. Za njim so govorili še Prepeluh, Kelemina, Klemenc in doktor Marušić.

Tekom čitanja pravil je prišel v dvorano Stjepan Radić, ki se je pripeljal v Celje ob 11. uri. Zborovalci so mu priredili živahne ovacije, nakar je Radić povzel besedo ter razpravljal o položaju seljaštva in o politični situaciji.

Pri volitvah načelnštva nove stranke je bil izvoljen za predsednika Ivan Pipan. Govoril je nato še poljedelski minister Pucelj, za njim pa je zopet spregovoril Radić, ki je omenil tudi možnost novih volitev, katere bodo prinesle hrvatskemu, srbskemu in slovenskemu kmetu 200 mandatov. Sele potem bo mogoče sestaviti pravo in odločno seljaško vlado.

Po zborovanju se je vršil banket, katerega se je udeležilo kakih 60 oseb. Proti večeru se je St. Radić odpeljal v avtomobilu iz Celja.

Prvi dan maja v Jugoslaviji

LJUBLJANA, 3. (Izv.) Proslava 1. maja je v vsej državi potekala mirno in brez incidentov. Javnih shodov ni bilo, pač pa so se na predvečer in na prvi dan maja vršile razne družabne in kulturne prireditve, ki so imele značaj privatnih sestankov.

Pečar v Ljubljani

LJUBLJANA, 3. (Izv.) Danes ob 8. uri zvečer je v ljubljanski elektrarni izbruhnil požar, čigar vzrok se ni ugotovljeno. Situacija je bila precej opasna, ker se je v elektrarni nahajala precejšnja zaloga bencina in skoro dva vagona nafte.

Razburjenje med prebivalstvom je bilo precejšnje, vendar pa se je požarni brambi posrečilo požar omejiti in slednjič tudi docela udušiti, tako da škoda ni prevelika; računajo jo na 20.000 dinarjev.

Prvi maj v Moskvi

MOSKVA, 2. Včeraj se je vršila tukaj majniška proslava, katere se je udeležilo nad 1 milijon oseb. Pred manifestacijo, katere so se udeležili vsi člani vlade, je komisar za vojno, Vorosilov, pregledal čete rdeče vojske.

„Norge“ ni še odplul iz Leningrada

MOSKVA, 3. Zrakoplov „Norge“ bi bil moral že včeraj zapustiti Gačino. Amundsen pa je potom brzojavke sporočil, da lopa za zrakoplov še ni dokončana. Ker so se tudi vremenske prilike poslabšale, je polkovnik Nobile sklenil zapustiti Gačino šele danes. V mesto je prišel tudi italijanski poslanik, ki bo prisostvoval odhodu.

LENINGRAD, 3. Ker razsaja v Leningradu huda snežna nevihta, zrakoplov „Norge“ ni mogel odleteti proti Spitzbergenu.

34 ukrajinskih častnikov, obsojenih na smrt

VARŠAVA, 3. Iz Moskve poročajo, da bo v sredo, 5. maja, ustreljenih 34 ukrajinskih častnikov, ki so služili v protiboljševiški vojski generala Petljura, kateri je bil pred kratkim obsojen na smrt.

Sorodniki obsojenih častnikov so prosili sovjetsko vlado za pomilostitev, vlada pa, kakor pravi poročilo, ni sprejela njihove prošnje.

Princ Viktor Napoleon umrl

BRUSELJ, 3. Princ Viktor Napoleon je danes umrl.

BRUSELJ, 3. Kralj, kraljica in princ Leopold so se podali danes v knjižnico hotela, kjer se nahajala truplo pok. princa Viktorja Napoleona. Številne osebnosti so izkazale pokojniku zadnjo čast. Sorodniki so sprejeli mnogo sožalnih brzojavk.

Radi smrti princa Viktorja Napoleona bo belgijski dvor dvajset dni v žalovanju.

Madžarski dnevnik ustavljen

BUDIMPEŠTA, 3. Notranji minister je prepovedal nadaljno objavljanje dnevnika „Világ“, ker je v zvezi z zahtevo ponarejevanja čehoslovaških kron. 29. aprila objavil nek pretvezen komu-

nike dunajske policije, ki obdolžuje madžarsko narodno banko, da je favorizirala ponarejevanje, ter da je falsifikatorjem odstopila nek klišee.

Notranje ministrstvo je poizvedovalo ter ugotovilo, da je komuniké, ki ga je list objavil, izrodek domišljije, kajti dunajska policija ni z njim v nikaki zvezi.

Pred proglasitvijo splošne stavke na Angleškem

Pogajanja med vlado in zastopniki delavstva prekinjena - Incident pri „Daily Mailu“

LONDON, 3. Dolga in trudapolna pogajanja med Baldwinom in ostalimi ministri na eni strani, in med sindikalnimi organizacijami na drugi strani, niso privedla do zaželenega uspeha; danes ponoči ob 0.45 so bila pogajanja prekinjena. Glavni vzrok temu neuspehu treba iskati predvsem v dejstvu, da se je vlada odločila zavzeti odločnejše stališče napram stavkujočim, ker noče, da bi se ponavljali taki slučajji, kot je oni, ki se je dogodil pri „Daily Mailu“.

„Daily Mail“ namreč danes zjutraj ni izšel, ker so se črkostavci sprli z uredniki. Črkostavci so zahtevali, naj uredniki drugače pišejo o rudarski stavki, ter naj nekatere članke spremenijo. Ker so se uredniki uprli tej zahtevi, so črkostavci zapustili delo. In list ni izšel.

Radi tega incidenta je vlada sklenila prekiniti pogajanja, če sindikalne organizacije ne nastopijo proti črkostavcem „Daily Maila“, in če glavni odbor Trade Unions ne preneha groziti s splošno stavko.

Po prekinjenju pogajanj je vlada objavila naslednji komuniké:

„Vlada je prepričana, da ni mogoče doseči častno rešitev sedanega spora, rešitev, ki bi jo lahko sprejeli vsi prizadeti, če se vsi ne podvržejo sklepom preiskovalne komisije. Res, da je treba nemudoma prijeti z reorganizacijo industrije, vendar pa se je treba medtem sporazumeti glede delovnega urnika in glede plač. Rudarji so izjavili, da pristanejo na to pod pogojem, da vlada nadaljuje s podpiranjem vsaj za 15 dni. Sindikalne organizacije pa pripravljajo sedaj splošno stavko. Dogodil se je tudi incident, ki predstavlja kršitev ustavnih pravic in svobode naroda. Predno vlada nadaljuje pogajanja, mora zahtevati, da glavni odbor Trade Unions osodi omenjeni incident ter da nemudoma prekliče navodila za splošno stavko.“

Položaj se je torej na ta način poslabšal, čeprav se je še včeraj zdelo, da ni sploh nič mogoče govoriti o kaki splošni stavki.

Glavni tajnik Trade Unions je v soboto obvestil ministrskega predsednika, da je glavni odbor Trade Unions pooblaščen voditi pogajanja za vse sindikalne organizacije in tudi za rudarje. Baldwin je takoj povabil glavni odbor na konferenco, ki se je pričela v soboto zvečer. Izgledalo je, da bodo pogajanja privedla do uspeha.

Sinoči se je vršila druga konferenca. Uradno poročilo je zagotavljalo, da je bila najdena podlaga za nadaljna pogajanja. Zdelo se je, da bo spor izravnano mirnim potom. Po polnoči je pa prišla nepričakovana vest, da so bila pogajanja prekinjena.

LONDON, 3. Vse kaže, da bo glavni odbor Trade Unions proglasil splošno stavko. Listi priporočajo hladnokrvnost in zmernost, vendar pa popolnoma soglašajo z vlado. Glasila višjih finančnih krogov pišejo, da se delavske federacije skušajo polastiti državnega krmila.

V mestu vlada precejšnje razburjenje.

Roparski umor v Parizu

PARIZ, 3. Gospo Regnault, ženo bivšega francoskega poslanika v Tokiju, so našli umorjeno v njenem stanovanju v Parizu, kjer je prebivala sama, kajti mož in otroci so sedaj odsotni. Zločin so izvršili tatovi, ki so tudi odnesli mnogo dragocenih predmetov.

Po poizvedovanjih, ki jih je pričela policija, se zdi, da je gospa Regnault presenitela tatove, ki so mislili, da se ona ne nahaja v Parizu. Segla je po revolverju, katerega pa so ji tolovaji po hudem boju iztrgali iz rok. Policija domneva, da so jo roparji usmrtili z njenim lastnim orožjem.

Njen mož, g. Regnault, ki je sedaj član neke komisije Družbe narodov, je bil, pred izkrcanjem francoskih čet v Maroku, zastopnik Francije v Fesu. Ko so v tisti dobi izbruhnil v Fesu krvavi nemiri, so listi precej pisali o gospe Regnault, ki se je odlikovala s svojim energičnim nastopanjem.

Politične vesti

RUSKA MANJŠINA V POLJSKI

Iz Varšave poroča Ceps: Ruski dnevnik „Za svobodo“ je trdil še nedavno, da je položaj Rusov v Poljski še hujši, nego Belorusov in Ukrajincev. Poljaki da nečesto priznati Rusov kot manjšino, a tudi poljski Ukrajinci da jih nečesto priznati. V mesecu aprilu pa se je ustanovila formalno in faktično nova pol-

tična manjšinska stranka: Rusko narodno ujedinjenje v Poljski. Pravila so že predložena ministrstvu za notranje stvari.

Nova stranka je izdala manifest, v katerem je rečeno med drugim, da Rusko narodno ujedinjenje v Poljski ne donaja določenega političnega programa, ker njega program zastopa samo nesporne interese in pravice ruskega prebivalstva v Poljski v vseh panogah njegovega življenja brez razlike rojstva, družabnega stanu ali materialnih prilik. — „Cerkev, šola, pravice ruskega jezika na vseh poljih družabnega in državnega življenja, kompleks skupnih realnih pravic, dviganje pomembnosti našega gospodarskega življenja — na tej podlagi se bo vršilo delo Ujedinjenja.“

Ujedinjenje, ki mu stojijo na čelu poslanec Serebrjanikov, senator Kasperowicz in advokat Hluzkiewicz, je izdalo apel na vse Ruse, ki so dovršili 20. leto, naj postanejo člani Ujedinjenja. Organizacijska akcija je v polnem teku. Na bližnjih volitvah za poljsko zbornico in senat bo Ujedinjenje kandidiralo na vsepravošlanski listi, ki pa bo seveda v svojem bistvu ruska kandidatna lista.

PRED SODNO RAZPRAVO O MADŽARSKI FALSIFIKACIJSKI AFERI

Danes so oči vse Evrope obrnjene napram Madžarski, kjer se bo nekliko dni vršila sodna razprava proti ponarejevalcem novčanic. Obtožnica državnega pravdnštva vsebuje 23 imen. Glavni obtoženeц je princ Ludovik Windischgratz, ki se je — kakor pravi obtožba — v letu 1923 odločil za falsificiranje francoskih novčanic po 1000 frankov. Kot njegovi pomočniki so navedeni: policijski šef Nadossy, nameščeni kartografskega zavoda, skupno z obema poveljnikoma Hajtsam in Kurzom, tehničnim ravnateljem Gorosom in Rabom. Obtožba je bila prvotno predložena tudi proti vojnemu škofu Zadravec — četudi je zaprisegel falsifikatorje inozemskih novčanic — ni mogel vedeti, za kaj gre, ker so bili falsifikatorji večinoma mladi ljudje, in tudi da ni mogel vedeti, da se novčаницe, ki jih je skril na svojem stanovanju, falsificirane. Tudi proti dvema drugima osebama, ki sta bili obtoženi, da sta sodelovali na razpečevanju falsifikatov, je državno pravdnštvo umaknilo obtožbo. Tako je od prvotno 26 obtoženih oseb ostalo 23. Poseben položaj med obtoženci ima generalni ravnatelj madžarske poštne hranilnice, Gabor Baross, ki je iz sredstev, danih mu na razpolago, dal posojilo 400 milijonov kron za falsifikacijsko akcijo. Baross je imel pri obtožbi veliko protekcijo. Zato tudi ni bil aretiran. In še le po nekoliko tednih, ko je bila njegova krivda jasno dokazana, je bil slednjč suspendiran od službe.

Poznana je tudi vloga, ki jo je igral v falsifikacijski aferi vseučilišni profesor Meszaros, kajti pridobil si je „velike zasluęe“ za razpečevanje falsificiranih novčanic. Ko so postala tla vroča pod nogami, je pobegnil v Turčijo, kjer je izkoriščal razna zaščitna sredstva proti izročitvi sodnjam. Znal si je celo pridobiti turško državljanstvo. S tem so bili krivci nekoliko kriti, pa tudi madžarske državne oblasti, ki so se napram francoskim policijskim uradnikom izgovarjale, da so napram turškim policijskim in sodnim oblastvom obnemogle. Toda francoski policijski uradniki niso več voljni čakati. Gospod Doucet pojde v najbližjih dneh sam v Carigrad, kjer bo poizkušal vse, da ugotovi resnico in zasliši Meszarosa. Od tega potovanja bi bilo pričakovati kakega uspeha, toda bati se je, da so ga madžarska oblastva že obvestila o nameri francoskega policijskega uradnika ter da se bo ta čedni madžarski profesor znal izogniti takemu srečanju. Vsekako pa dokazuje vse to, da madžarska oblastva sama zadržavajo preiskavo na vse možne načine ter da postavljajo zapreke, mesto da bi jih odstranjevala.

BORBA MED DRŽAVAMI ZA GOSPODARSKI VPLIV NA BALKANU

V francoskem ministrstvu za vnanje stvari pripravljajo brižno material za predstojajoča pogajanja z balkanskimi državami za sklep trgovinskih pogodb. Borba za gospodarski vpliv na Balkanu med Anglijo, Francijo in Italijo na eni in Nemčijo na drugi strani, ki izhaja že iz prejšnjih časov, se nadaljuje tudi po vojni. Netunske konvencije so do neke mere določile gospodarske odnose med Italijo in Jugoslavijo. Potem trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Avstrijo, katere poslednja služi Nemčiji kot predstraža za ekspanzijo na Vzhodu, kakor tudi sedanja pogajanja med Anglijo in Jugoslavijo: vse so nesumljivi dokazi, kolike pomembnosti v gospodarskem pogledu je Balkan za vsa Evropa! Sedaj hoče tudi Francija definitivno urediti svoje trgovinske zve-

štva in zadrage ter slične gospodarske institucije, ki so nam bile pred vojno po svojem marljivem in naprednem delovanju v ponos, so večinoma usahnile, ostale pa se bore z majhno poščico članov z nešteti neprilikami, ker ne najdejo nikakega odmeva in opore med ljudstvom.

Nocemo trditi, da vladajo take razmere po vsej deželi, ker bi s tem gotovo delali krivico onim marljivim gospodarskim dejavcem, ki v goriških okolici, ki so v svojem okolju ustvarili nešteto vzornih gospodarskih naprav, katerih važnost je ravno v sedanjem gospodarskem položaju neprecenljive vrednosti, vendar ostaja ogromna večina našega gospodarstva, žal, vključena v onem, že omenjenem nazadnjaštvu.

Kako naj bi bilo torej sredstvo, da ublažimo, oziroma tudi odstranimo ta naš gospodarski zastoj? Edino uspešno sredstvo je zopet in zopet primerna in umstveno osnovana organizacija. Je to ona rešitev, ki donaja povsod izdatno in vsledar najboljšo gospodarsko zdravilo. Tega se je že davno zavedelo tudi naše kmetstvo prebivalstvo, ki je pa danes menda na to dobrotno popolnoma pozabilo. Prebudimo se iz tega mrtvila, dvignimo zopet naša gospodarska društva, kmetijske družbe, zadružništvo; ustanovljajmo nove institucije in strnimo se v celoto, da postane naša odprta sila pripravljena za vsak kritični sunek. Položaj vsakega posameznega gospodarja mora postati osiguran. Naše gospodarske sile, ki vključujejo vse gospodarske panoge, se morajo osredotočiti in naša skupna gospodarska središčnica naj krmari in vodi naše gospodarstvo po varni in sigurni poti k napredku in blagostanju. V primer in spodbudo naj nam služijo drugi narodi, ki so s svojim ogromnim organizatoričnim umom, pod mnogo slabšimi pogoji premagali vse zlo poveljnega gospodarstva in se dvigajo ter rastejo v pogubo vsem, ki so mlačni in brezbrilni.

Reorganizirati pa moramo tudi samega sebe. Ekonomski princip mora v meso in kri. Dolžnosti stedenja, ki smo jih popolnoma zavrgli, se morajo osvežiti. Pregovor, ki so nas ga učili naši predniki: "zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača", mora postati geslo nas vseh. Bodimo gospodarji, varčni in spretni, učimo se, izobražujemo v gospodarskem duhu sebe in druge! Sele tedaj, ko stopimo na to novo pot, postanejo naše razmere boljše.

J. R.

SVETOVNA PRODUKCIJA VINA IN ITALIJA

Svetovni letni pridelek vina dosega 160 do 170 milijonov hektolitrov. Francija stoji na prvem mestu. Njen letni pridelek znaša 60 milijonov hl. Italija zavzema s povprečno letno produkcijo okroglo 41 milijonov hl med vinorodnimi državami drugo mesto. Pridelek ostalih dežel je približno sledeči: Španija 20-21 hl, Alžirija 8-9, Romunija 6-7, Argentinja 5, Portugalska 4 in pol, Jugoslavija, Grška in Madžarska po 3-4, Chile, Nemčija in Rusija po 2-3 milijone hl na leto. Turčija, Luksemburška, Čehoslovaška, Brazilija in Tunizija pridelajo vsaka po manj kakor 1 milijon hektolitrov. Prodnica zadnje dežele pa narašča od leta do leta. Neznatnejše količine vina pridelujejo še Avstrija, Peru, Južna Afrika, Svica, Avstralija, Urugvaj itd. Na podlagi gornjega pridemo do zaključka, da producirajo ob Sredozemskem morju ležeče dežele 75-80 odstotkov celokupnega pridelka vina na svetu.

Vinorodne dežele izvažajo skupaj povprečno 10-12 milijonov hektolitrov vina na leto. Ako si tedaj ogledamo izvozne statistike posameznih držav, pridemo do zaključka, da je prebivalstvo vinorodnih držav skoro izključni konsument svojega lastnega vinskega pridelka, kajti v državah z malenkostno produkcijo vina, kakor je na pr. Čehoslovaška, konkurira vinu pivo. Povpraševanje po vinu se je v uvoznih državah po vojni zato skrcilo. Treba je na pr. pomisliti na popolnoma "suhe" Zedinjene države, kamor je prepovedan vsak uvoz alkoholnih pijač. Treba je pa tudi pomisliti na gospodarski položaj Rusije, Nemčije in nasledstvenih držav, ki se radi tega branijo uvažati vino. Slednjič se opaža naraščanje produkcije vina skoro v vseh gori naštetih državah. Posebno velja ta okolščina za južno Ameriko.

To je posebno velike važnosti za takó vinorodno deželo, kakor je ravno Italija, kjer se v zadnjem ¼ stoletju opaža naraščanje konsuma vina. Na posameznega prebivalca so v teh letih odpadle količine:

Leta 1901-05	114 litrov
" 1906-10	128 "
" 1911-14	116 "
" 1915-20	110 "
" 1921-23	95 "

Ta statistika nam kaže, da se je povprečni konsum vina pri posamezniku zmanjšal za približno 10%. Nekaj čisto obratnega opažamo v Franciji. Tamkaj namreč konsum vina od leta do leta narašča. Kljub svojem velikemu letnemu pridelku vina (60 milijonov hl), uvaža Francija še vedno 8-9 milijonov hl, ki prihajajo večinoma iz francoskih afriških kolonij. Francozi so l. 1923-24 popili 62 milijonov hl vina, a naslednjega leta že 65 milijonov hl. Na posameznega prebivalca je prišlo 161 litrov napram 130 litrom pred začetkom svetovne vojne. Konsum vina raste tudi na Španem, v Švediji in Belgiji. Znače naraščanja povpraševanja po vinu od strani prebivalstva kažejo v poslednjih casih i Nemčija, Čehoslovaška, Rusija, Avstrija in Svica. Ta okolščina je za vinorodne dežele zelo razveseljiv pojav. Italija bo imela od povečanja povpraševanja koristi. Neposredno se bo okoristila s tem dejstvom tudi naša ožja domovina Julijska Krajina, kajti vsaka v inozemstvo izvožena količina vina iz starih pokrajin, bo razbremenjala tržaški vinski trg, ki bo na ta način našemu domačemu (pokrajinskemu) vinskemu pridelku dostopnejši. Stare pokrajine, ki razpolagajo z nad 100 vrstami različnih vin, bodo najbrže z lahko konkurirale na svetovnem tržišču s tujimi vini in bodo menda prepuštile tržišče Julijske Krajine domačemu vinu.

Izvoz italijanskega vina v inozemstvo je bil v zadnjih treh letih sledeči: l. 1923 je dosegel 697.094 hl v vrednosti 125.8 milijonov lir, naslednjega leta le je rapidno dvignil na 2.410.234 hl v vrednosti 274 milijonov lir in je l. 1925 padel na 1.272.856 hl v vrednosti 227 milijonov lir. Izvoz je po količini nasproti letu 1924 nazadoval za skoro 50 odstotkov.

To in ono

Jubilaj ženskih hlač

Letos mineva 25 let, odkar so se pojavile na ulicah večjih mest kot promenadna obleka ženske hlače. Ženske hlače bi morale biti nekakša reakcija proti takratnemu krilu, čigar secesne linije so pometale prah, ker so krila segala spredaj preko čevljev, zadaj pa so bila še daljša. Zato si je izmislil Pariz takozvane jupe-culotte in ves svet je imel senzacijo. Inicijatorji ženskih hlač so računali deloma tudi s takratnim feminističnim naziranjem o enakopravnosti, z naziranjem, ki je šlo za tem, da bi mogle samostojne ženske nositi kratke lase in hlače ter hoditi v družbo brez gardedame. Vse to se je videlo takrat moškemu svetu pretirano in ekscentrično.

Ta boj za ženske hlače je danes smeten. Toda pred 25 leti je bila borba med pristaši in nasprotniki ženskih hlač zelo živahna. Ženske hlače pravzaprav niso zaslužile tega imena ker so bile neke vrste reformirano, spodaj posredi sešito krilo. Kljub temu pa so vzbudile mnogo smeha in dovptov. Posebno žurnalistika in humoristični listi so imeli obilo hvaležnega gradiva. Za prvimi modeli, ki so jih konfekcijske trgovine poslale na ulice, so romale po vseh velikih mestih dolge procesije radovednega občinstva, zlasti dijaštva in je morala včasih posredovati celo policija.

Moški so sprejeli ženske hlače kot nekaj abotnega in absurdnega. Takrat pač nihče ni mislil, da se bo ženskam kdaj posrečilo doseči svoj cilj, ki so ga videli v posnemanju moških. Danes delajo ženske v pravih hlačah v tovarnah, v hlačah se drsajo, smučajo, vozijo na kolesu, jezdiijo in telovadijo. Tudi kratke lase nosijo in nihče več se ne zgraža, če vidi dekleta v družbi brez gardedame, oblečeno pa v smoking...

Slonovo maščevanje

V indijskem mestu Madras se nahaja že del časa menažerija, ki ima hudega slona. Slon je velik, močan, pa tudi zelo prebrisan. Ze ponovno je pokazal, da se ne da strahovati in da ne trpi krivice.

Pred kratkim je prišel v menažerijo tudi dvanajstleten deček, ki si je dovolil predrzno šalo. V papirnati vrečici je slonu ponudil par sadežev, ki jih je žival rada sprejela. Toda fante je bil zloben in je v trenutku, ko je dal slonu skrnice, zbedel žival v rillec. Ko je videl, da dviga slon rillec kvišku in da ga zvija, pa jo je pobrisal.

Podjetje je poslalo par dni po tem dogodku živali iz menažerije na sprevod po mestu v reklamne svrhe. Sprevod je šel po ulicah in živali so kratko sledile svojim vodnikom. Naenkrat pa se je vrsta pred slonom pretrgala. Slon je kakor pobesnel zavil v stran in začel vihteti svoj rillec. Kaj se je zgodilo? Ugledal je fanta, ki ga je zbedel. Dohitel ga je, prijel ter treščil ob tla in pohodil. Med prebivalstvom je nastala strahovita panika. Vse je zbežalo narazen in v tem divjem vrvenju je prišlo tudi več žensk ob življenje. A slon, ki je maščeval storjeno krivico, se je mirno vrnil domov in ni nikomur storil nič žalega.

ARHEOLOŠKI DOKAZI O ENOTNEM IZVORU ČLOVEŠTVA

Prof. Hermann Beyer vodi v Meksiki izkopavanje starin, ki je dovedlo do zanimivih odkritij iz predzgodovinske dobe. Takoimenovane meksikanske piramide se kažejo v luči rezultatov teh arheoloških raziskovanj kot zgradbe, ki so zelo podobne piramidam in drugim spomenikom v Egiptu. Stiri voglata tempelj Eindadele, piramide Solca in Lune, mrliški hodniki, sfinge in božanstva imajo na sebi vse polno lastnosti, ki spominjajo neodklonljivo na Egipt. Drugi templji kažejo spet podobnosti s templji, kakršni so v navadi pri prebivalcih Daljnega vzhoda. Ta dejstva narinjajo misel na nekako zvezo med prebivalci starega in novega sveta že v predzgodovinski dobi. So pa še druge podobnosti. V svoji knjigi "Zgodovina novega sveta" je opozarjal Paynne, profesor oksfordske univerze, na nekatere presenetljive podobnosti med jeziki ameriških urojevcev in turanščino. Obojni ti jeziki delijo samostalnike v dve vrsti po tem, ali znajo živa ali neživa bitja. Samo prvi imajo množino, medtem ko služi pri imenih neživih bitij ena oblika za ednino in množino. Tam, kjer jeziki dopuščajo množino, se ta tvori na podoben način. V obeh jezikih manjka objektivni spol za označbo predmetov. Iz tega se da torej sklepati, da so glavni obrisi ameriških je-

zikov in turanščine identični, ali da je severna obla Azije od Samojedskega polotoka do Behringovega preliva domovina sorodnih jezikov starega in novega sveta. K temu naj se doda, da je izraz obraza ameriških domorodcev presenetljivo podobno izrazu obraza, kakor se opaža pri prebivalcih severne Azije, očitja v severnem delu Tihega oceana, pri Kitajcih in sploh Azijatih, dalje pri braziljskih Botokudih in pri prebivalcih druge obale Tihega oceana. Pa tudi v običajih teh ljudstev se opažajo velike sličnosti in celo tudi v nekaterih hazardnih igrah.

Na podlagi teh in še drugih podobnih ugotovitev je prišel Paynne do zaključka, da so v davni obljudila Ameriko azijska plemena. To je bilo še v pregledjalni dobi, ko po mnenju geologov ni še bilo takoimenovane Behringove morske ožine med Azijo in Ameriko, temveč sta se obe celini še držali druga druge. Potem pa so se ta plemena seveda samostojno razvijala pod vplivom novih zemljepisnih razmer in tudi novega in drugačnega podnebja.

Profesor Achille Lorio, senator in ravnatelj znane novinske smotre «Echi e Commenti», ki razpravlja o tem vprašanju v zadnji številki svojega lista, pravi sicer, da je po mnenju prof. Buscalioni-ja, ravnatelja botaničnega vrta v Palermu, zelo malo verjetno, da bi bili v tedanjih barbarskih dobah ljudje sploh zmogni takih podedov in preseljevanj, ki bi jih dovedli dovedli iz Azije globoko doli v Ameriko. Toda ako je bilo izključeno vsako tako preseljevanje po suhem, se je pa mogoče prav lahko izvršiti po morju, in to tudi z najprimitivnejšimi čolni. Razdalja med azijsko in ameriško obalo na onih mestih ni večja nego ona, ki so jo premagali stari Feničani z lahkoto na svojih plovhah po Črnem morju. In še mnogo večja morská širina je ločila od cilja ope Groenlandce, ki so okoli l. 1000 odjadrali v Ameriko. Slikar Catlin, ki je živel 8 let med Indijanci Severne Amerike, je izsledil, da kaže plemo Mandanov sledove stare civilizacije in da vsebuje njihov jezik mnogo keltskih besed. To presenetljivo podobnost razlaga, češ da so to potomci waleškega princa Madavé, ki se je v začetku XIV. stoletja uprl proti svojemu vladarju ter moral potem zbežati. S svojimi pristaši je odplul na 10 barkah in se ni več vrnil. Zdi se, da so oni ubežniki dosegli floridsko obalo in potem prodrli v notranost, kjer so se naselili. Tudi ime Mandani bi ne bilo nič drugega nego pokvarjena oblika besede Mandawguys, ki pomeni "pristaš Mandawé-ja". Če so torej prebivalci Anglije v začetku XIV. stoletja prepluli tako daljavo, ni vedeti, zakaj bi ne bili mogli storiti nekaj podobnega Kitajci, Indijci in Japonci. Razdalja je tu seveda večja, toda zato pa je vožnja mnogo manj nevarna.

Profesor Loria zaključuje: "Vsekakor nam razodevajo tudi te mrtve ruševine resnično zgodovino. In ta razodetja vplivajo temeljito na teorije o izvoru človeškega rodu. Znano je, da se delijo naravoslovci na 2 tabora: v monogeniste in poligeniste. K prvim se prištevata na pr. Darwin, k drugim Agassiz, Nott, Gliddon itd. Raziskovanja, ki smo jih tu na kratko omenili, govorijo mogočno v prilog monogenični teoriji. Dokazujejo namreč, da niso bili najstarejši prebivalci Amerike nič drugega nego veja onega azijskega debla, iz katerega je vzraslo prebivalstvo Evrope — in tako pridemo do dokaza, da ima ves človeški rod enoten izvor."

Borzna poročila.

DEVIZE:

Trst, 3. maja. Amsterdam od 988.— do 1003.— Belgija od 84.— do 85.—; Paris 81.50 do 82.26 London od 121.05 do 121.15; New York od 24.43 do 24.90; Španija od 367.— do 361.—; Svica od 480.— do 482.—; Atene od 89.75 do 91.25 Berlin od 591.— do 594.—; Bazarst od 9.25 do 9.75 Praga od 73.80 do 73.90; Ogrska od 0.0347 do 0.0350; Danaj od —85.00 do —85.35; Zagreb od 43.85 do 44.—.

Posestljake obveznice 70.02.

Trst, 3. maja. Avstrijske krone od 0.0348 do 0.0352; dinarji od 43.50 do 44.—; dolarji od 21.70 do 24.85; novci po 30 frankov od 94.— do 97.— funt sterling od 120.90 do 121.10.

Čevljarnica L. Rebec

Trst — Via Carducci št. 36

je preskrbljena

z veliko izbero finejšega in navadnega

OBUVALA 368

moškega, ženskega in otroškega

po najzmernejših cenah

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debele in za družine Viale XX settembre 94 (prej Acquadotto) na drobno in za družine Via Giuliani 32. Telef. 2-41

Priporoča se lastnik

FR. ŠTRANCAR.

Učinkovito čistilno in hladilno sredstvo,

posebno priporočljivo proti Arteriosklerozi, revmatizmu in slabi cirkulaciji krvi

SMILAIOD
1-2 žlici dnevno po jedi
Steklenica L 11.-
Prodaja se v lekarni
Castellanovich, Trst
Via Giuliani 42 (blizu slovenske šole)

Pošiljate tudi po pošti.

Skladišče

Pohištva

dunajskega in lastnega izdelka po konkurenčnih cenah s prodajo na drobno in debelo

Semolich & C.

Via Cecilia De Rittmeyer št. 1

(Palača Rittmeyer)

vogal via C. Ghega št. 12

KRONE po 2.10

plačuje

ALOJZIJ POUH, Piazza Garibaldi 2

prvo nadstropje

Pazite na naslov!

Pazite na naslov!

Zdravnik za zobe in usta

Dr. Lojz Kraigher

sprejema vse dni v tednu

v Gorici na Travniku št. 20

ob sobotah in nedeljah pa tudi

v Ajdovščini št. 146

nasproti ljudskemu vrtu (470)

KRONE

po L 2.10 komad

Zlato, briljante, platino, 20-kronske zlato komade kupuje in plačuje po najvišjih cenah

Albert Povh — urarna

Trst, Via Mazzini 46

500

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

tvrdka

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Makanton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v veliki izbiri.

TRGOVSKO OBRTNA ZADRUGA v TRSTU

registrovana zadruga z neomejenim jamstvom

VIA PIERLUIGI DA PALESTRINA 4, pritličje

Obreštuje hranilne vloge, počenši s 1. januarjem 1926 po

5%

Večje vloge, vezane na odpoved, po dogovoru.

Davek na obresti plačuje zavod sam.

Trgovcem in obrtnikom otvarja tekoče čekovne račune.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v Dinarjih ter jih obreštuje najugodnejše.

Daje posojila na menično poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev, ali dragocenosti in vknjižbe. Eskomptira trgovske efekte.

Uradne ure od 9-1 in od 3 1/2-5 1/2 pop.

Poštno-hran. račun št 11/1327. Telefon 16-94.

TISKARNA „EDINOST“ TRSTU

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejšem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejšimi stroji, črkami, Lynotype, stereotypjo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ulica S. Francesco d'Assisi 20

IZŠEL JE: Roman v treh delih

MOČ PRÉTEKLOSTI

Spisala V. J. Križanovska. Iz rusčine prevedel IVAN VOUK.

Cena L 6.—, po pošti priporočeno L 7.40. V inozemstvo L 8.60 proti vnaprej poslanemu znesku. - Roman je izdala iz založila tiskarna Edinost. - Prodaje: Tiskarna Edinost v Trstu, Via S. Francesco 201., - Knjigarna J. Stoka, Via Milano 37 in Žen. dobr. udruženje v Trstu, Nar. Knjigarna, Gorica, Carducci 7. - Kraigher Josip, Postojna.

Vezane v originalne platnice (cena L 10.—) se dobi v knjigarni STOKA.

Zobozdravnik
Med. U. dr. D. Sardoč
specijalist za ustne in zobne bolezni
perfekcioniran na dunajski kliniki
ordinira v TRSTU
Via M. R. Imbriani 16, I. (prej) Via S. Giovanni
od 9-12 in od 3-7

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvo
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebiana 19, I. nadst.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obreštuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru. Sprejema „Dinarje“ na tekoči račun in jih obreštuje po dogovoru.

Davek od vlog plača zavod sam.

Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Na razpolago varnostne celice (safe)

Uradne ure za stranke od 8 1/2 do 13

In od 16 do 18

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25 - 67.

Najstarejši slov. denarni zavod